

AS Oplandske Dampskibsselskap
Postboks 230
2802 Gjøvik

Deres ref

Vår ref
2006/1429

Dato

DS Skibladner – avgjørelse av søknad om fortsatt dispensasjon

AS Oplandske Dampskibsselskap gis dispensasjon fra forbudet mot utslipp av kloakk i vassdrag for DS Skibladner. Dispensasjonen gis under forutsetning av at det installeres kvernetoaletter om bord på skipet tidlig i seilingssesongen 2009. Videre forutsettes det at rederiet innen utgangen av 2009 gir Miljøverndepartementet en vurdering av konklusjonene i pågående utredninger av en løsning med lukket avløpsanlegg med oppsamlingstanker i tilknytning til toalettene. Departementet kan gi pålegg om installering av bestemte tekniske løsninger dersom den pågående utredningen eller andre løsningsalternativer i fremtiden vurderes til å tilfredsstille hygieniske og antikvariske hensyn. Departementet forbeholder seg videre retten til å trekke dispensasjonen tilbake dersom kravene i dette vedtaket ikke overholdes eller andre særlig hensyn tilsier det.

Det vises til søknad 20. april 2009 om varig unntak fra forbudet mot utslipp av kloakk i vassdrag i forskrift 1. juni 2004 nr. 931 om begrensnings av forurensning (forurensningsforskriften) og møte i Miljøverndepartementet 6. mai 2009.

Bakgrunn

AS Oplandske Dampskibsselskap (heretter omtalt som rederiet) har siden 1999 hatt dispensasjon fra forbudet mot utslipp av kloakk i vassdrag i forurensningsforskriften § 23-4 og § 23-5. Dispensasjon er gitt i to perioder, først ved vedtak av Miljøverndepartementet 21. desember 2000 frem til seilingssesongen 2004. Ny dispensasjon for perioden frem til seilingssesongen 2009 ble gitt av

Miljøverndepartementet i vedtak 4. mai 2004. Begge vedtakene er gitt under forutsetning av at rederiet arbeider for å finne løsninger for behandling av kloakken.

Rederiet viser i søknaden 20. april 2009 til at det er lagt betydelig arbeid i å forsøke å finne en løsning uten at det har vært mulig å finne tiltak som ivaretar både antikvariske og hygieniske forhold.

I søknaden vises det til at rederiet på oppfordring fra Riksantikvaren har engasjert Norsk Energi AS til å utrede mulighetene for et lukket anlegg innenfor toalettrommets vegger. Utredningen ble ferdig 26. juni 2008. Installasjonen vil ifølge utredningen gi skipet et vekttillegg på 1,5 tonn, og har en kostnadsramme på om lag 2 millioner kroner. Rederiet er negativt til løsningen på grunn av høye kostnader og en forringelse av skipets verdi som kulturminne. Det vises for øvrig til at Riksantikvaren har engasjert konsulentfirmaet International Surveyors AS blant annet for å vurdere installering av oppsamlingstanker vil påvirke skipets stabilitet. Utredningen skal etter planen ferdigstilles i løpet av sommeren 2009.

Rederiet foreslår i stedet at det installeres kvernetoaletter som vil redusere de forurensningsmessige ulempene ved utslippene og samtidig ivareta estetiske hensyn ved at avløpsvannet blir mindre synlig.

Departementets vurdering

Forbudet mot utslipp av kloakk til vassdrag er primært begrunnet med de helsemessige problemene slike utslipp skaper i vassdrag som er drikkevannskilder. Utslipet fra DS Skibladner er isolert sett lite, og tilsvarer om lag utslippet fra tre husstander. Utslippenes karakter tilsier imidlertid at det bør tilstrebes å finne løsninger for rensing eller oppsamling av avløpsvannet. Departementet vil fremheve at Mjøsa er en viktig drikkevannskilde som forsyner om lag 88 000 mennesker i regionen. Det nedlegges betydelig arbeid i å sanere små og store utslipp til vassdraget. En ubegrenset adgang til å slippe ut urensset avløpsvann fra DS Skibladner vil, i tillegg til de forurensningsmessige ulempene, gi en uheldig signaleffekt i forhold til dette arbeidet.

Unntaksbestemmelsen i forurensningsforskriften § 23-5 annet ledd åpner for dispensasjon i særlige tilfeller. Ved avgjørelsen skal det legges vekt på om skipet er fredet eller har fått status som verneverdig fartøy av Riksantikvaren og om gjennomføring av utslippforbudet kan komme i konflikt med skipets verneverdi.

DS Skibladner er et viktig og levende kulturminne, og departementet vektlegger betydningen av muligheten for videre drift av skipet som et av landets viktigste verneverdige fartøyer. Skipet ble som første fartøy i Norge fredet av Riksantikvaren i 2006. Dette innebærer at alle fysiske inngrep på skipet må forhåndsgodkjennes av Riksantikvaren.

DS Skibladner er videre en viktig turistattraksjon for Mjøsregionen, og er del av områdets identitet. Dette kommer blant annet til uttrykk gjennom det store engasjementet ordførere i Mjøskommunene og stortingsrepresentanter fra området viser for å sikre videre drift av båten.

Rederiet har de siste ti årene utredet og til dels testet ulike løsninger for håndtering av avløpsvannet. Utredningene viser at skipets form skaper store utfordringer, da det vil være vanskelig å plassere store oppsamlingstanker om bord uten å måtte montere stabiliseringstanker i tillegg. Dette er plasskrevende og kostbart, i tillegg til at det skaper utfordringer i forhold til å ivareta antikvariske hensyn. Riksantikvaren har tidligere uttalt at det kun vil bli gitt tillatelse til å gjøre endringer innenfor toalettrommens vegger.

På oppdrag fra rederiet utredet Norsk energi AS i fjor en løsning med oppsamlingstanker i tilknytning til toalettene. Riksantikvaren har i etterkant engasjert et konsulentfirma som i løpet av sommeren 2009 skal ferdigstille en utredning som blant annet skal se på forslagets stabilitetsmessige og antikvariske betydning.

Som et alternativ forslår rederiet en løsning med installering av kvernetoaletter. Dette vil redusere miljøproblemene ved utslippene noe ved at bakteriene i avfallet brytes raskere ned. I tillegg vil kvernet avfall lettere blandes i det øverste vannlaget, og i liten grad synke mot bunnen eller flyte som faste forbindelser på overflaten. Dette gir en positiv effekt både i forhold til vannkvalitet og estetiske hensyn. På møte i Miljøverndepartementet 6. mai 2009 anslo rederiet at fire ferdig installerte kvernetoaletter ville koste om lag 200 000 kroner, og at en slik løsning vil kunne komme raskt på plass.

Departementet er positiv til rederiets forslag om installering av kvernetoaletter, og ser dette som et egnet tiltak på kort sikt. Av hensyn til vannkvaliteten i Mjøsa bør det etter departementets oppfatning likevel arbeides videre med å finne en mer permanent løsning med rensing eller oppsamling av avløpsvannet. Løsningen med oppsamlingstanker som er under utredning vil ivareta både forurensningsmessige og antikvariske hensyn. Departementet ber derfor rederiet om innen 31. desember 2009 å sende en redegjørelse for det ferdigutredete forslaget med en plan for mulig installering, kostnadsoverslag og finansieringsløsning. Av brevet bør det også fremgå hvilket behov det vil være for tømmeanordninger på land, og en vurdering av hvordan dette kan løses praktisk og økonomisk. Rederiet bes om å konsultere Riksantikvaren og kommuner og fylkeskommuner i regionen i forkant av tilbakemeldingen til departementet, slik at det kan gjøres rede for foreløpige vurderinger fra disse vedrørende behovet for tillatelser, økonomisk støtte og praktisk gjennomføring av tiltakene.

Rederiets redegjørelse skal gi departementet grunnlag for å vurdere om det skal gis pålegg om installering av den konkrete løsningen. Departementet forbeholder seg retten til å pålegge andre tekniske løsninger dersom disse viser seg å kunne ivareta både forurensningsmessige og antikvariske hensyn.

Departementet forutsetter at rederiet arbeider aktivt med å finne en permanent løsning som kan ivareta forurensningshensynet på en god måte. Departementet forbeholder seg retten til å trekke dispensasjonen tilbake dersom vilkårene i vedtaket ikke overholdes eller andre særlige hensyn tilsier det.

Departementet har vurdert det som unødvendig å sende forhåndsvarsel om vedtaket til andre enn sakens parter eller allmennheten i henhold til forurensningsforskriften §§ 36-5 og 36-6. Kravet om installering av tekniske løsninger som vil redusere miljøskadene ved utslippene medfører etter departementets vurdering at vedtaket faller inn under § 36-7 annet ledd bokstav b) om unntak fra høring for vedtak av mindre miljømessig betydning.

Konklusjon

Rederiet gis dispensasjon fra forbudet mot utslipp av kloakk i vassdrag i forurensningsforskriften § 23-4. Rederiet skal tidlig i seilingssesongen 2009 installere kvernetoaletter om bord på DS Skibladner.

Rederiet skal innen 31. desember 2009 sende departementet en vurdering av utredningen om en løsning med oppsamlingstanker i tilknytning til toalettene. Vurderingen skal også inneholde en plan for mulig installering, kostnadsoverslag, forslag til finansieringsløsning og en vurdering av behovet for tømmeanordninger og annen infrastruktur på land.

Miljøverndepartementet forbeholder seg retten til å gi rederiet pålegg om installering av løsningen som er under utredning eller andre løsninger dersom disse viser seg å kunne ivareta både forurensningsmessige og antikvariske hensyn. Pålegg fra departementet kan bare gis under forutsetning av at det gis nødvendige tillatelser fra Sjøfartsdirektoratet og Riksantikvaren.

Departementet forbeholder seg også retten til å trekke dispensasjonen tilbake dersom vilkårene i dette vedtaket ikke overholdes eller andre særlige hensyn tilsier det.

Klage

Vedtaket kan påklages innen tre uker av part eller annen med rettslig klageinteresse i saken, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Eventuell klage sendes til Miljøverndepartementet.

Med hilsen

Anne Beate Tangen (e.f.)
avdelingsdirektør

Ellen Bentsen
rådgiver

Kopi:

Helsedepartementet
Riksantikvaren
Sjøfartsdirektoratet
Statens forurensningstilsyn
Fylkesmannen i Hedmark
Fylkesmannen i Oppland
Hedmark Fylkeskommune
Oppland Fylkeskommune
Østre Toten kommune
Gjøvik kommune
Lillehammer kommune
Ringsaker kommune
Hamar kommune
Stange kommune
Eidsvoll kommune